

اینفوگرافیک

عبور نفت برنت از ۹۱ دلار

تشدید تنش‌های ژئوپلیتیکی و افزایش نگرانی‌ها درباره امنیت عرضه انرژی، بار دیگر بازار جهانی نفت را صعودی کرد.

	قیمت هر بشکه نفت برنت
	۹۴/۱۹ دلار
	میزان افزایش روزانه
	سقف کوتاه‌مدت قیمت نفت برنت
	۱۰۰ دلار
	قیمت هر بشکه WTI
	۵۸/۵۲ دلار
	میزان افزایش روزانه
	کاهش ذخایر نفت‌خام آمریکا در هفته گذشته
	۳/۵ میلیون بشکه
	موجودی ذخایر استراتژیک آمریکا
	۲۹۳/۴ میلیون بشکه

قیمت نفت در معاملات روز سه‌شنبه تحت تأثیر تحولات خاورمیانه و افزایش نگرانی‌ها درباره اختلال در عرضه انرژی افزایش یافت؛ به‌طوری‌که قیمت نفت برنت با عبور از مرز ۹۱ دلار و نفت آمریکا با رسیدن به ۸۵ دلار، روند افزایشی روزهای اخیر را ادامه داد.

نفت برنت پس از رشد ۲۵٫۴ درصدی در روز دوشنبه، به ۹۱٫۵۹ دلار و ۲۹ سنت در هر بشکه رسید و نفت وست تگزاس اینترمیدیت آمریکا نیز با ۷۵ سنت افزایش، ۸۵ دلار و ۲۵ سنت معامله شد.

هم‌زمان، کاهش ۵٫۳ میلیون بشکه‌ای ذخایر نفت خام آمریکا و رسیدن ذخایر استراتژیک این کشور به ۲۹۳٫۴ میلیون بشکه، بر نگرانی‌های بازار درباره سمت عرضه افزوده است.

بازار

بازگویی

طرح مسکن استیجاری مثبت اما ناکافی

طرح مسکن استیجاری «آشیان» در حالی از سوی دولت در حال اجراست که کارشناسان آن را مثبت ارزیابی می‌کنند، اما معتقدند ظرفیت فعلی آن پاسخگوی بخش کوچکی از نیاز جامعه هدف است و برای توسعه این طرح باید مشارکت بخش خصوصی با روش‌های شفاف تأمین مالی در دستور کار قرار گیرد.
فرشید ایلاتی، کارشناس بازار مسکن در برنامه «پارک‌وی» تلویزیون همشهری درباره طرح مسکن استیجاری با «آشیان» گفت: موضوع مسکن استیجاری در سیاستگذاری کشور سابقه چندین دهه‌ای دارد و در بسیاری از تجربیات جهانی نیز شهرداری‌ها و نهادهای عمومی با ایجاد واحدهای استیجاری و عرضه آنها با اجاره‌های پایین‌تر، مسکن اقشار هدف را تأمین می‌کنند. او گفت: این طرح می‌تواند بخشی از نیاز مسکن خانواده‌ها، به‌ویژه زوج‌های جوانی را که در ۵ سال گذشته ازدواج کرده‌اند، پوشش دهد. البته باید توجه داشت که مسکن استیجاری راه‌حل نهایی مشکل مسکن این خانواده‌ها نیست و بیش‌تر می‌تواند یک راهکار موقت، فرصت پس‌انداز و بهبود شرایط اقتصادی را برای آنها فراهم کند.

این کارشناس افزود: این موضوع تاکنون چندان عملیاتی نشده بود، اما در دولت چهاردهم برای نخستین بار بحث اجرای آن به‌صورت جدی مطرح شد. البته ظرفیت فعلی طرح در مقایسه با نیاز بازار حتی به چند درصد هم نمی‌رسد و بنابراین دولت باید به سمت مدل‌های بزرگ‌تر و متنوع‌تر توسعه مسکن استیجاری حرکت کند.

ایلاتی درباره مدل اجرایی طرح گفت: آنچه تاکنون مطرح شده خرید واحدهای مسکونی از انبوه‌سازان است، واحدهایی که به‌دلیل شرایط بازار مسکن، به‌خصوص در برخی شهرهای کوچک امکان فروش آنها فراهم نشده است. دولت می‌تواند این واحدها را با قیمت مناسب خریداری کند و در مقابل، زمین‌های دارای قابلیت ساخت را در اختیار انبوه‌سازان قرار دهد تا چرخه تولید مسکن دوباره فعال شود.

او افزود: به‌جای اینکه دولت مستقیماً اقدام به خرید واحدهای مسکونی کند، می‌توان زمین‌های بزرگ را در اختیار بخش خصوصی قرار داد تا این بخش اقدام به ساخت واحدهای مسکونی و اجاره آنها به اقشار هدف دولت کند. راهکارهای مختلفی برای افزایش ظرفیت این طرح و متنوع کردن مدل‌های تأمین مالی وجود دارد و باید مشارکت بخش خصوصی هم برای ورود به این حوزه جذب شود.

ایلاتی گفت: مدل فعلی شاید جذابیت کافی برای بخش خصوصی نداشته باشد، اما اگر زمین‌های بزرگ در اختیار سازندگان قرار گیرد، می‌توان مدلی طراحی کرد که بخشی از واحدهای ساخته‌شده توسط سازنده به فروش برسد و بخشی نیز در راستای اهداف دولت به مسکن استیجاری اختصاص پیدا کند.
وی افزود: در چنین مدلی، واحدهای استیجاری به‌دلیل استفاده از زمین، تسهیلات و امکانات دولتی با اجاره پایین‌تری عرضه می‌شوند و در عین حال اصل سرمایه سرمایه‌گذار نیز به‌صورت ساختمان حفظ می‌شود و می‌تواند با‌دهی مناسبی برای بخش خصوصی داشته باشد.

۵۱۰ هزار

براساس داده‌های بورس بالتیک، کرایه نفتکش برای مسیر خاورمیانه به چین، با جهش به ۵۱۰ هزار دلار در روز رسید که بالاترین رقم از اواخر ژوئن محسوب می‌شود. این درحالی است که وضعیت امنیتی تنگه هرمز همچنان نامشخص و مبهم است.

شاخص کل بورس تهران در پایان معاملات دیروز (سه‌شنبه، ۲۷ مرداد) با رشد ۴۹ هزار واحد به سطح ۵ میلیون و ۹۴۷ هزار واحد و یک‌دیمی کانال ۶ میلیون واحد رسید. نمدا فارس ۵۰ هزار واحد در رشد شاخص و فملی ۱۸ هزار واحد در افت شاخص مؤثر بودند.

کدام سناریو برای بنزین مناسب است؟

سخنگوی کمیسیون انرژی مجلس: هر ایرانی با طرح کارت ملی فقط ۳۰ لیتر سهمیه می‌گیرد که کفاف نمی‌دهد

سینا احبدان | روزنامه‌نگار | در حالی‌که بحث بر سر تغییر سهمیه‌بندی یا افزایش قیمت بنزین به یکی از داغ‌ترین پرونده‌های اقتصادی و اجتماعی کشور تبدیل شده است، دولت ۳ سناریو را برای تغییر قیمت بنزین در دست دارد. سناریوی نخست، عرضه بنزین متناسب با میزان تولید داخلی است؛ مدلی که در آن قیمت بنزین تغییر نمی‌کند، اما عرضه روزانه به سقف تولید محدود می‌شود. در این حالت، هر گاه سهمیه روزانه کشور تمام شود، عرضه در جایگاه‌ها متوقف خواهد شد.

سناریوی دوم، حفظ سهمیه یارانه‌ای و عرضه بنزین مازاد با نرخ بالاتر است. در این مدل، مصرف‌کننده در محدوده سهمیه خود از نرخ‌های یارانه‌ای استفاده می‌کند، اما برای مصرف بیشتر باید هزینه بالاتری بپردازد. سناریوی سوم، تغییر مبنای تخصیص یارانه از خودرو به شهروند است. براساس این مدل، بخشی از بنزین تولید داخل به حمل‌ونقل عمومی اختصاص می‌یابد و بخش دیگر میان همه مردم، چه صاحب خودرو و چه فاقد خودرو، توزیع می‌شود.

رضا سپهوند، سخنگوی کمیسیون انرژی مجلس، در گفت‌وگو با تلویزیون همشهری سناریوهای مورد بررسی دولت را واکاوی کرد و از پشت پرده جلسه اخیر این کمیسیون با معاونت انرژی ریاست‌جمهوری پرده برداشت. او طرح اختصاصی «بنزین به کارت ملی» را به‌دلیل ایجاد بازار سیاه، نقد کرد و در مقابل، موفقیت طرح با یلوت ۳ترخی کرمان در کاهش قاچاق و مصرف را الگویی قابل تعمیم دانست. سپهوند همچنین اطمینان داد که مجلس هرگز اجازه تکرار تصمیم‌های یک‌شنبه سال ۹۸ را نخواهد داد.

نخست سرنوشت‌ساز با معاون رئیس‌جمهور

سپهوند در آغاز بحث، جزئیات جلسه کمیسیون انرژی را تشریح کرد. به‌گفته او، در این جلسه اسماعیل سقاب اصفهانی، معاون رئیس‌جمهور و رئیس سازمان بهینه‌سازی و مدیریت راهبردی انرژی، طرح مشخص رارانه کرده است؛ نخست، طرح واریز بنزین به کارت ملی افراد که براساس آن برای هر ایرانی یک سهمیه ثابت در نظر گرفته می‌شود و دوم، طرحی که از سوی دولت در استان کرمان به‌صورت پایلوت اجرا شده و مبتنی بر سهمیه‌بندی ۳ترخی و حذف کارت‌های آزاد جایگاه‌ها است.

و افزود: در این جلسه، معاون بخش و بالایش شرکت ملی نفت نیز حضور یافت و گزارش مفصلی از اجرای طرح کرمان ارائه کرد. سازمان‌های امنیتی هم گزارش دقیقی درباره قاچاق سوخت و پیامدهای اجرایی هر طرح ارائه کردند. قرار شد هر طرح با دقت بیشتری در جلسات بعدی بررسی شوند و سپس یکی از آنها وارد فاز اجرایی شود.

کرمان؛ آزمایشگاهی که جواب داد

در مقابل، سخنگوی کمیسیون انرژی از طرح ۳ترخی کرمان به‌عنوان یک تجربه موفق یاد کرد که بدون نیاز به قیمت‌گذاری‌های بالا توانسته است بخش بزرگی از مشکل قاچاق را مهار کند. او توضیح داد: در کرمان از اول مرداد، سهمیه‌بندی به‌صورت ۶لیتر با نرخ ۵۰۰ تومان، ۵لیتر با نرخ ۳۰۰ تومان و ۲۰لیتر اضافه که بعداً به ۴۰۰لیتر رسید، یاد کرد.

نکته کلیدی این بود که کارت‌های آزاد جایگاه‌ها را جمع کردند و سهمیه‌ها را مستقیم به کارت‌های سوخت شخصی منتقل کردند. نتیجه این شد که فقط در یک استان، مصرف بنزین روزانه یک میلیون لیتر کاهش یافت.

او ادامه داد: بیش از ۹۵ درصد مردم کرمان از همان سهمیه معمولی خود استفاده کرده‌اند. صف بنزین وجود ندارد و سوخت‌گیری به‌صورت عادی انجام می‌شود. تنها کسانی که ناراضی‌اند، کسانی هستند که از کارت‌های آزاد برای قاچاق استفاده می‌کنند. بخشی از جاروچنگال‌هایی که این روزها می‌بینید، دقیقاً از همین جاست.

سپهوند با اشاره به اینکه این طرح قابلیت تعمیم به استان‌های دیگر را دارد تأکید کرد: هرمزگان، سیستان و بلوچستان و کرمان خودشان خواستار اجرای این طرح بودند. اگر در این استان‌ها هم اجرا شود، روزانه یک میلیون لیتر دیگر از مصرف کاسته می‌شود. با توجه به اینکه ناترازی فعلی ما حدود ۵ تا ۷ میلیون لیتر در روز است، می‌توان بخش مهمی از آن را با همین روش پوشش داد، بدون اینکه فشاری به مردم وارد شود.

تأثیر نرخ چهارم بنزین بر اقتصاد

سپهوند در پاسخ به این پرسش که نرخ چهارم بنزین (۸۷ هزار تومان با بالاتر) چه تأثیری بر تورم دارد گفت: چون سهمیه ۹۵ تا ۹۷ درصد مردم حفظ می‌شود، عملاً قیمت برای اکثر مالکان خودرو افزایش پیدا نمی‌کند.

آن قیمت چهارم فقط برای یک اقلیت پر مصرف یا کسانی

طرح کارت ملی؛ سهمیه‌ای که کفاف نمی‌دهد

سخنگوی کمیسیون انرژی در نقد طرح اول، ابتدا به آمار تولید و مصرف اشاره کرد و گفت: میانگین تولید بنزین ما ۱۳۲ میلیون لیتر در روز است. اگر ۳۰ تا ۳۲ میلیون لیتر برای حمل‌ونقل عمومی کنار بگذاریم، باقیمانده یعنی حدود ۱۰۰ میلیون لیتر را باید بین ۸۴ میلیون ایرانی تقسیم کرد. نتیجه این می‌شود که هر فرد درماه فقط حدود ۳۰ تا ۳۵ لیتر سهمیه می‌گیرد. به‌گفته او، این عدد برای بسیاری از مردم، به‌ویژه کسانی که در شهرهای بزرگ یا حاشیه تهران زندگی می‌کنند و هر روز رفت‌وآمد دارند، کافی نیست. اما مهم‌تر از آن، پیامدهای ساختاری طرح است. او توضیح داد: وقتی بنزین را به کارت ملی منتقل کنید و اجازه مبادله آن را بدهید، در واقع یک بازار موازی و سیاه برای سوخت ایجاد کرده‌اید. اختلاف قیمت سوخت در ایران با کشورهای همسایه ۲۸۰ تا ۳۰۰ هزار تومان است. هر کاری نکنید، این جذابیت قاچاق سر جایش است. با ایجاد بازار مبادله، شبکه‌های بزرگ قاچاق شکل می‌گیرند و دوباره همان اتفاقی می‌افتد که با یارانه نقدی افتاد؛ یعنی نقدینگی سرگردان و تورم به‌وجود می‌آید. سپهوند با اشاره به تجربه هدفمند یارانه‌ها هشدار داد: ما هر ماه باید نقد به‌حساب مردم واریز کردیم و نقدینگی را بالا بردیم. نتیجه این شد که مردم چند برابر آن مبلغ را از جیبشان به‌خاطر تورم از دست دادند. اگر بنزین را هم به کالایی قابل مبادله تبدیل کنیم، همین مسیر تکرار می‌شود؛ قیمت از ۱۵۰۰ تا ۳۰۰۰ تومان فاصله می‌گیرد و هر عددی که در بازار مبادله شود، در نهایت به کرایه‌ها و قیمت کالاها منتقل می‌شود.

قاچاق فقط در مرزها نیست

یکی از نکات تازه‌ای که سپهوند در این گفت‌وگو مطرح کرد، اصلاح تصویر عمومی درباره قاچاق بود. او گفت: تصور ماین است که قاچاق سوخت فقط در استان‌های مرزی رخ می‌دهد. گازوئیل به، بیشتر در مرزها قاچاق می‌شود، اما بنزین داستان دیگری دارد. از حدود ۵ میلیون لیتر قاچاق روزانه بنزین، حدود ۲ میلیون لیتر آن در خود استان تهران انجام می‌شود؛ برای مصارفی مثل تینر، رنگ و اسبیری. یعنی کارت‌های ۵۰۰۰ تومانی را می‌گیرند، می‌برند و در مصارف غیرخودرویی استفاده می‌کنند. بنابراین جمع‌کردن کارت‌های آزاد فقط به مرزها مربوط نیست، در دل پایتخت هم مؤثر است.

او همچنین به طرح‌هایی اشاره کرد که در گذشته با عناوین خاص در استان‌های شرقی اجرا شده و عملاً قاچاق را به‌عنوان یک منبع درآمد رسمی تعریف کرده‌اند: طرحی به اسم رزاق اجرا شد که مقداری این قاچاق را رسمیت داد و به‌صورت سیستماتیک سوق پیدا کرد. می‌بینید که در مرزهای شرقی‌مان متأسفانه چه خبر است. جمع‌کردن کارت‌های آزاد در کرمان نشان داد که می‌شود این روند را معکوس کرد.

خلق پول به‌منابه ظرفیتی حاکمیتی

برای گذار از این بن‌بست باید یک پیش‌فرض کهنه را به چالش کشید. بانک برخلاف یک کارخانه سود خود را تنها از سرمایه‌فیزیکی و نیروی کار به‌دست نمی‌آورد. بخش بزرگی از قدرت سودآوری یک بانک ریشه در «حق خلق پول» دارد، امتیازی حاکمیتی که به نمایندگی از جامعه به شبکه بانکی اعطا شده است. وقتی بانکی از هیچ پول جدید خلق می‌کند، درواقع از موهبتی بهره می‌برد که به کل جامعه تعلق دارد. در این چارچوب کاملاً عادلانه است که حاکمیت به‌عنوان نماینده صاحبان اصلی این حق، سهمی از آن را برای اهداف عمومی مطالبه کند. تسهیلات تکلیفی ازدواج و فرزندآوری، که عمدتاً از سپرده‌های قرض‌الحسنه با هزینه تجهیز نزدیک به صفر تأمین می‌شوند، مصداق همین مطالبه است، نه تحمیل هزینه. آنچه این تسهیلات محدود می‌کنند، فرصت بانک برای ورود به بازارهای سوداگرانه است.

بانک توسعه، متولی هدایت اعتبار

ثمر اصلی این چرخش نگرش‌ی، تولد یا احیای واقعی «بانک توسعه» است. امروز کشور با خلأ نهادی عمیقی روبه‌رو است. سازمان برنامه‌وی، غرق در مسائل کسری بودجه و هزینه‌های جاری، عملاً از نقش توسعه‌ای خود بازنمانده و هیچ نهاد متمرکز متولی شناسایی، اولویت‌بندی و تأمین مالی پروژه‌های زیرساختی و تولیدی نیست. بانک توسعه می‌تواند این خلأ را پر کند، اما نه به‌عنوان صندوق برای توزیع منابع بودجه‌ای. این بانک باید متولی ابزاری برای هدایت خلق پول باشد. منطق این پیشنهاد نیز روشن است: اقتصاد در هر دورهای به حجم معینی نقدینگی جدید نیاز دارد. اگر این نقدینگی ناگزیر از خلق‌شدن باید از مجرای خلق شود که به تشکیل سرمایه و تولید ملی گره خورده باشد، به‌این ترتیب قدرت خلق پول بدون آنکه از سقف رشد نقدینگی فراتر رود، از موتور تورم به پیشران توسعه تبدیل می‌شود.

منابع پایدار و انضباط مالی به‌منابه بال‌تغییر

این انتقال قدرت به منابع و پشتوانه نیاز دارد تا خود به تاترازی تازه نیچانجد. ۴۵سیر پایدار پیش‌رواست. نخست، تأمین سرمایه مستمر بانک توسعه از محل درآمدهایی که نباید به‌بودجه‌های دولت راه یابند، مانند بهره مالکانه معادن یا عوارض صادرات مواد خام و نیمه‌خام. ورود این منابع به هزینه‌های روزمره، حاکمیت را به استمرار خام‌فروشی وابسته می‌کند؛ اما تخصیص آنها به افزایش سرمایه بانک توسعه، موتور گذار از اقتصاد متع به پایه خواهد بود. دوم، انتشار اوراق بهادار با نقدشوندگی بالا و طراحی الزامات قانونی برای اختصاص بخشی از پورتنوی بانک‌ها و صندوق‌ها به ایسن اوراق. بانک مرکزی نیز می‌تواند از طریق عملیات بازار باز، نقدشوندگی آنها را تضمین و به‌طور غیرمستقیم قدرت خلق پول را در خدمت اهداف توسعه‌ای فعال کند. اما هیچ‌یک از این سازوکارها بدون هماهنگی کامل با سیاست مالی به سرانجام نمی‌رسد. کسری بودجه، اگر از مسیرهای پنهان به پایه پولی فاش آرد، هر طرح بدستور می‌آخشی می‌کند. حمایت از دهک‌های کم‌درآمد نیز باید از مسیر جابه‌جایی هوشمندانه منابع بودجه‌ای مانند افزایش اعتبار کالابری با تغییر ردیف‌های کم‌اثر و فروش دارایی‌های مازاد دولت تأمین شود، نه از مسیر چاپ پول که نخستین قربانیانش همان اقشار ضعیفند.

بزنگاه انتخاب

بزنگاه ایران بر سر دوراهی سرنوشت‌سازی ایستاده است. ادامه مسیر پیشین، یعنی تلقی پول و بانک به‌منابه ابزاری برای مهار، شاید تورم را لحظه‌ای فروبشاند اما ریشه‌ها را دست‌نخورده باقی می‌گذارد تا بازگشتی مهمگین تر را رقم زند. راه دیگر، پذیرش این حقیقت است که خلق پول در اقتصاد امروز رخ می‌دهد. هنر ما باید آن باشد که این نیروی عظیم را به ابزار آبدانی بدل کنیم. ایران امروز به شجاعت ترک عادت‌های فکری کهنه نیاز دارد تا پول و بانک به نوید رونق و تولید بدل شوند. عادت‌هایی که عمدتاً برآمده از دوران صلح و شرایط عادی هستند.